

## TEKSTI II/3

Georg Henrik von Wright: Logiikka, filosofia ja kieli. Suom. Jaakko Hintikka ja Tauno Nyberg. Otava, 1982.

## Naturalistinen virhepäätelmä

Kysymys ”mikä on hyvä?” (”what is good?”) voidaan ymmärtää kahdella tavalla, jotka on tärkeitä pitää erillään. Kysymys voi olla *aksiologinen*. Silloin se merkitsee: mitkä asiat (teot, luonteenominaisuudet ym.) ovat hyviä? Mutta kysymys saattaa olla myös *looginen* tai, kuten nykyisin monesti sanotaan, *semanttinen*. Silloin se merkitsee: mitä tarkoitetaan, kun jostakin sanotaan, että se on hyvä?

Edelliseen kysymykseen voidaan antaa monta eri vastausta. Ei ole pakko luulla, että on vain yksi hyvä. Monet filosofit ovat silti ajatelleet näin. Niinpä hedonistit sanovat, että nautinto on ainoa hyvä, ja Kant opetti, ettei mikään ole hyvää paitsi hyvä tahto.

Jälkimmäiseen kysymykseen voidaan antaa yhtä monta oikeata vastausta kuin voidaan erottaa eri merkityksiä sanalle ”hyvä”. Jos on kuitenkin kysymys *moraalisesta* hyvästä, on Mooren mukaan kysymykseen vain yksi oikea vastaus. Vastaus kuuluu: sanottaessa, että jokin asia on hyvä, tarkoitetaan, että se on – hyvä.

Vastaus on tietenkin itsestään selvä. Muttei suinkaan ole itsestään selvää, että se on ainoa oikea vastaus. Väitteestä voidaan päinvastoin paljonkin keskustella. Moore väittää yksinkertaisesti sitä, että hyvän käsitettä ei voida määritellä. Jos hän on oikeassa, seuraa muun muassa, ettei hyvän sisältöä (”olemusta”) koskevista (analyttisistä) pohdiskeiluista voida johtaa vastausta jonkin asian moraalisesta arvoa koskeviin aksiologisiin kysymyksiin. Tämä johtopäätös on etiikan kannalta erittäin tärkeä.

Mooren mukaan hyvyttä ei voida määritellä, koska hyvyys on *yksinkertainen* käsite. Hyvyttä ei voida *analysoida*, hajottaa osiinsa. Tässä suhteessa hyvä muistuttaa esim. punaista. Ei voida muiden värien avulla selittää, mitä punainen on. Käsitteitä, jotka eivät ole yksinkertaisia, on esimerkiksi ihmisen käsite. Aristoteleen mukaan ihmisen käsite voidaan hajottaa kahteen osaan: eläimen käsitteeseen ja järjellisyys käsitteeseen – suunnilleen samalla tavalla kuin vesi hajotetaan kemiallisessa analyysissä hapteen ja vetyyn. (”Ihminen = järjellinen eläin.”)

Mitään vakuuttavaa perustelua sille, että hyvyys olisi yksinkertainen ja siitä syystä määrittelemätön käsite, Moore ei kykene esittämään. Mutta ajatus, että jokin käsite voidaan määritellä

vain, jos sitä voidaan tarkastella *osien kokonaisuutena*, valaisee mielenkiintoisella tavalla ns. reaali-määritelmien luonnetta.

Koska hyvyttä ei Mooren mukaan voida määritellä, on turhaa koettaa loogisin perustein samastaa tätä käsitettä johonkin muuhun käsitteeseen tai käsitteiden yhdistelmään. Tätä virhettä Moore nimittää *naturalistiseksi virhepäätelmäksi*. Kysymys, onko naturalistinen virhepäätelmä todella virhepäätelmä, on yksi eniten pohdituista kysymyksistä anglosaksisessa moraalifilosofiassa tällä vuosisadalla.

Nimitystä ”naturalistinen virhepäätelmä” voidaan käyttää joko laajassa tai suppeassa mielessä. Laajassa mielessä käytettynä naturalistisella virhepäätelmällä tarkoitetaan käsitystä, että hyvyys voidaan määritellä. Suppeassa mielessä käytettynä naturalistisella virhepäätelmällä tarkoitetaan käsitystä, että hyvyys voidaan samastaa johonkin *todelliseen*, esimerkiksi asioiden ominaisuuteen herättää mielihyvää tai olla hyödyllinen jonkin päämäärän saavuttamiseksi.

Moore tähdentää erikoisesti, ettei hyvyys ole ”naturalistinen” ominaisuus. Arvot eivät kuulu todellisuuteen, maailmaan.

Kysymykset, voidaanko hyvyys määritellä ja onko hyvyys naturalistinen käsite, eivät tietenkään ole yksi ja sama kysymys. Voitaisiin ajatella, että hyvyys on *yksinkertainen* ja sen vuoksi määrittelemätön *naturalistinen* käsite. Onhan esimerkiksi punaisuus yksinkertainen naturalistinen käsite.

Uskon, että ajatuksessa arvojen ei-naturalistisesta luonteesta piilee jokin syvä totuus. Moore ei kuitenkaan kykene todistamaan ajatusta. Hän ei myöskään pysty selittämään naturalistien ja ei-naturalistien käsitteiden välistä eroa, vaikkakin hän mainitsee siitä hyviä esimerkkejä.

Jollei hyvyys kerran ole naturalistinen ominaisuus, ei moraaliarvostelmia voida koskaan osoittaa tosiksi tai vääriksi empiiristä tietä, so. tutkimalla asioiden ajassa ja avaruudessa esiintyviä ominaisuuksia tai vaikutuksia. Mooren mukaan ei yleensä voida *todistaa*, että jokin asia olisi hyvä tai paha. Se voidaan kuitenkin hänen mielestään *tietää*. Tätä hyvään ja pahaan kohdistuvaa ei-empiiristä tietoa, jota ei voida todistaa, Moore nimittää *intuitioksi*. (Mooren eettillinen intuitionismi.)